

Cicerowedstrijd 2023-2024 – ronde 2

Cic. Cluent. 179-183: Een klassieke whodunit

In 66 v.Chr. verdedigde Cicero de rijke Cluentius in een rechtszaak tegen zijn eigen moeder. De op geld en wraak beluste Sassia verdacht immers Cluentius ervan haar nieuwe echtgenoot, Oppicianus, te hebben vergiftigd. Cluentius' moeder was echter zelf geen onbeschreven blad, zodat Cicero tot het uiterste ging om haar in een slecht daglicht te stellen tijdens het proces. Onder andere Sassia's wrede gedrag tegenover haar eigen slaven wordt uitgebreid behandeld in de redevoering. Het volgende fragment kadert in de context van Sassia's mishandeling van de slaaf Strato, een huisarts die weliswaar ook zelf heel wat op zijn kerfstok had ...

1 Hoc ipso fere tempore Strato ille medicus domi furtum fecit et caedem eius modi. Cum esset
2 in aedibus armarium, in quo sciret esse nummorum aliquantum et auri, noctu duos conservos
3 dormientes occidit in piscinamque deiecit: ipse armarii fundum exsecuit (...) et auri quinque
4 pondo abstulit, uno ex servis puero non grandi conscio. Furto postridie cognito, omnis suspicio
5 in eos servos qui non comparebant commovebatur. Cum exsectio illa fundi in armario
6 animadverteretur, quaerebant homines quonam modo fieri potuisset. Quidam ex amicis
7 Sassiae recordatus est se nuper in auctione quadam vidisse in rebus minutis aduncam ex omni
8 parte dentatam et tortuosam venire serrulam, qua illud potuisse ita circumsecari videretur.
9 Ne multa, perquiritur a coactoribus: invenitur ea serrula ad Stratonem pervenisse. Hoc initio
10 suspicionis orto et aperte insimulato Stratone, puer ille conscius pertimuit; rem omnem
11 dominae indicavit; homines in piscina inventi sunt; Strato in vincula coniectus est, atque etiam
12 in taberna eius nummi, nequaquam omnes, reperiuntur. (...) Hoc uno modo, iudices, saepe
13 multorum improbitate depressa veritas emergit et innocentiae defensio interclusa respirat,
14 quod aut ii qui ad fraudem callidi sunt non tantum audent quantum excogitant, aut ii quorum
15 eminet audacia atque proiecta est a consiliis malitiae deseruntur. Quod si aut confidens
16 astutia aut callida esset audacia, vix ullo eis obsisti modo posset.

Werkvertaling

Rond ongeveer dezelfde tijd pleegde deze Strato, de (bekende) dokter, diefstal en moord in Sassia's huis op de volgende manier. Aangezien hij wist dat er zich in het huis een kluis bevond waarin wat munten en goud lag, doodde hij op een nacht twee van zijn medeslaven in hun slaap, gooide ze in de visvijver, zaagde eigenhandig de bodem van de kluis open en nam er vijf pond goud uit, (en dit alles) met de beperkte medeplichtigheid van een jonge knaap, één van de slaven. De diefstal werd de volgende dag ontdekt en alle verdenking viel op de twee slaven die niet aanwezig waren. Toen merkte men dat de bodem van de kluis uitgesneden was en begon men zich af te vragen hoe dit eigenlijk is kunnen gebeuren. Een van Sassia's vrienden herinnerde zich dat hij onlangs tussen de spullen die op een veiling te koop waren een kleine gebogen zaag had gezien met allemaal ronde en kromme tanden, waarmee zo te zien deze cirkelvormige snede gemaakt kon zijn. Kortom, er werd nauwkeurig navraag gedaan bij de veilingmeesters en men ontdekte dat het zaagje naar Strato was gegaan. Hierdoor ontstond een begin van verdenking tegen Strato, en toen hij openlijk werd beschuldigd, werd de medeplichtige jongen bang en vertelde het hele verhaal aan zijn meesteres; (de lichamen van) de mannen werden gevonden in de visvijver, Strato werd in de boeien geslagen, en de munten, maar lang niet allemaal, werden ook teruggevonden in zijn kabinet.... Edelachtbaren, vaak komt alleen op deze manier de waarheid aan het licht, hoewel ze onderdrukt wordt door het kwaad opzet van velen, en komt de verdediging van de onschuld, hoewel ze verstikt wordt, terug op adem, namelijk omdat ofwel degenen die goed kunnen bedriegen niet evenveel lef hebben als vindingrijkheid, ofwel degenen die (wel) opvallend veel lef hebben er niet in slagen hun kwade plannen uit te voeren. Als, daarentegen, ofwel de sluwe stoutmoedig was, ofwel de stoutmoedige sluw, dan zou bijna niets hen kunnen tegenhouden.